

AUTISME SPEKTERET

EN KORT INNFORING

Autismeforeningen
I NORGE

AUTISMESPEKTERET

Autismespekteret omfatter flere ulike diagnoser som er beslektet med hverandre. De vanligste er barneautisme (infantil autisme) og Asperger syndrom.

Internasjonalt omtales autismespekteret med forkortelsen ASD (Autism Spectrum Disorders).

I Norge benyttes både ASD og ASF (autismespekterforstyrrelser).

Autismespekterforstyrrelser kjennetegnes ved

- kvalitative avvik i evnen til gjensidig sosial interaksjon og kommunikasjon,
- begrensede eller snevre interesser,
- begrenset repertoar av aktiviteter,
- karakteristisk ensformig måte å gjøre ting på.

Det er store individuelle forskjeller hos personer i autismespekteret. Forekomst og alvorsgrad av de ulike symptomene og vanskene varierer fra person til person.

Alder, kjønn, evnenivå og tilleggsvansker spiller også inn. Mange i autismespekteret har økt sårbarhet for å utvikle tilleggsvansker som psykiske lidelser, epilepsi og søvnvansker.

NOEN DIAGNOSER I AUTISMESPEKTERET

- BARNEAUTISME
- ASPERGER SYNDROM
- ATYPISK AUTISME
- USPESIFISERT GJENNOMGRIPENDE UTVIKLINGSFORSTYRRELSE (PDD-NOS)

FOREKOMST

I de senere år har en sett en stadig økning av antall personer med autismespekterdiagnoser. Dette forklares gjerne med bedret diagnostisering, spesielt av personer med mildere symptomer. Forskning viser at så mange som en prosent av befolkningen kan være innenfor autismespekteret.

Omtrent fire ganger flere gutter enn jenter får en diagnose i autismespekteret. Jentene blir ofte oversett fordi de har mindre tydelige problemer i hverdagen. Utredning for autismespektervansker blir derfor ofte ikke gjennomført.

ÅRSAK

Årsakene til autismespekterforstyrrelser er ikke fullstendig kjent. Det er enighet om at arvelige faktorer har stor betydning, og at forskjellige nevrobiologiske faktorer disponerer for både skjev utvikling og forståelsvansker, også kalt kognitive vansker.

Psykososiale faktorer, spesielle opplevelser i barndommen, eller vaksiner forårsaker ikke autismespekterforstyrrelser.

DIAGNOSTISERING

Det finnes ingen test eller prøve som avgjør om en er i autismspekteret eller ikke. En diagnose settes på grunnlag av en vurdering av atferdsmønstre og væremåte. Grundige observasjoner og systematisk kartleggingsarbeid ligger til grunn for vurderingen. En diagnostisk utredning skal gjøres av et tverrfaglig team i spesialisthelsetjenesten, vanligvis habiliteringstjenesten eller psykisk helsevern, etter henvisning fra fastlege.

SYMPTOMER OG KJENNETEGN

Tidlige kjennetegn på en autismspekterforstyrrelse kan f.eks. være mangelfull bruk av gester, avvikende blikkontakt eller forsinket utvikling av språk. Tilbakegang eller stagnasjon av språk eller sosiale ferdigheter kan være tegn, uansett alder.

Symptomer på en autismspekterforstyrrelse kan i en del tilfeller oppdages forholdsvis tidlig, slik at diagnose kan sette allerede ved to-tre årsalder. Imidlertid kan kjennetegnene være mindre tydelige hos yngre barn, og det kan være store individuelle forskjeller. Derfor er det noen ganger vanskelig å konkludere med en sikker diagnose for de yngste.

I mange tilfeller kan en sikker diagnose gis ved fire-fem årsalder.

SYMPTOMER OG KJENNETEGN

Personer med ASD som fungerer relativt godt, f.eks. personer med Asperger syndrom eller atypisk autisme, kan ha ubetydelige utviklingsmessige avvik i tidlig alder.

Tegnene kan bli tydeligere når omgivelsene i sen barne- og ungdomstid stiller større krav til evner til sosialt samvær og forståelse av mer komplekse sosiale spilleregler.

Det er i praksis stor variasjon i hvilken alder man kan gi en sikker diagnose.

Jenter blir ofte diagnostisert tidligst i tenårene eller seinere. En grunn til dette er at jenter ofte er flinkere enn gutter til å kommunisere, og reagerer ofte på utfordringer med å bli stille og innadvendte.

Kjennetegn på ASD:

- utfordringer med sosiale ferdigheter og forståelse
- begrenset evne til og interesse for sosial omgang
- annerledes blikk-kontakt
- avvikende og annerledes reaksjonsmønster
- utfordringer med kommunikasjon og språk
- avvikende atferd
- annerledes opplevelse av sanseinntrykk
- økt sårbarhet for stress

Hvilke utfordringer en har, og hvor store problemene blir, varierer i stor grad fra person til person.

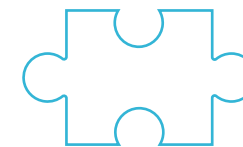
MISFORSTÅTTE PERSONER

De fleste personer i autismespekteret skiller seg i alminnelighet ikke utseendemessig fra andre. Det gjør det vanskelig for omgivelsene å forstå hvorfor de oppfører seg annerledes.

Personer i autismespekteret har vansker med å sortere og prioritere når flere inntrykk og krav opptrer samtidig. De blir ofte misforstått og kan oppfattes som uhøflige eller uoppdragne.

Dagliglivets krav kan bli utfordrende fordi de er sårbare for stress, krav, mas og kritikk. Mange har også vansker med planlegging og organisering, noe som kalles eksekutive funksjonsvansker.

Det kan være svært vanskelig å vurdere hva personen egentlig klarer, hva som er sterke sider og hva som er ekstra vanskelig. Mange er derfor i fare for å bli utsatt for urealistiske eller for høye krav.

Personer i autismespekteret har behov for langsiktige og koordinerte tjenester. Brukere av to eller flere helse- og omsorgstjenester har rett til en individuell plan (IP). IP gir også rett til en koordinator oppnevnt av kommunen som skal sikre oppfølging og samordning av tjenestetilbudet.

TILTAK OG TILRETTELEGGING

Individuelt tilpasset opplæring og trening bør iverksettes så tidlig som mulig – også når en kun har mistanke om autismespekterforstyrrelse, men diagnosen ikke er avklart.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten (PPT) bør involveres for å kartlegge barnets evner og bidra til et helhetlig, individuelt tilrettelagt tilbud. Opplæring må omfatte sosiale og praktiske ferdigheter i tillegg til ordinære skolefag, og ha utgangspunkt i den enkelte elev sine interesser og sterke sider.

Ofte er det nødvendig å sette inn ekstra ressurser og spesialpedagogiske tiltak for å kunne legge opplæringen til rette for den enkelte.

Elever som får spesialundervisning skal ha en individuell opplæringsplan (IOP) som skal fastsette mål og innhold i opplæringen, hvem som skal involveres og hvordan den skal organiseres. Skolen skal, i samarbeid med foreldrene og eleven selv hvis det lar seg gjøre, utarbeide en IOP med basis i PPT sin sakkyndige vurdering.

UTREDNING OG PROGNOSE

Tidlig diagnose, informasjon til alle berørte, tilpassede krav og god assistanse utgjør grunnpilarene i de langsiktige tiltakene. Når en diagnostisk utredning i spesialisthelsetjenesten er fullført, er det viktig at barnets foreldre, alternativt personen selv, får informasjon om rettigheter de kan ha krav på.

Å få riktig hjelp, tilrettelegging og individuelt tilpasset opplæring i oppveksten er avgjørende for en god prognose, for å bli så selvstendig som mulig og kunne leve et godt liv.

Tidlig og målrettet hjelp kan redusere risikoen for utvikling av depresjoner og andre psykiske problemer som reaksjon på omverdenen og dens krav.

De fleste i autismespekteret vil ha behov for tiltak og assistanse gjennom hele livet. Små endringer i livssituasjonen kan ha store konsekvenser for livskvaliteten.

Tiltak må være planlagte, godt forberedte, kontinuerlige og helhetlige for å kunne bidra til et varig godt liv.

Autismeforeningen er en interesseorganisasjon for personer med diagnose innen autismespekteret, foreldre, pårørende, fagpersoner og andre interesserte. Foreningen er nøytral når det gjelder partipolitikk, religion, seksuell orientering og etnisk tilhørighet.

Autismeforeningen er landsdekkende og har lag i alle fylker. Mange fylkeslag tilbyr samtalegrupper/nettverksgrupper for unge og voksne i autismespekteret, og pårørende. Fra våre frivillige tillitsvalgte kan du få informasjon om aktiviteter i fylket der du bor.

Autismeforeningen mener at individuelt tilpassede tilbud basert på forpliktende, helhetlig og langsiktig planlegging, som omfatter alle livsfaser – og med spesielt fokus på overganger – er avgjørende for å skape gode liv for personer i autismespekteret. Autismeforeningen arbeider for at alle, med utgangspunkt i den enkeltes interesser og potensiale, skal ha mulighet for deltakelse i samfunnet på lik linje med andre borgere.

MEDLEMSSKAP I AUTISMEFORENINGEN GIR

- Mulighet til å bidra i arbeidet for et mer autismevennlig samfunn
- Mulighet til å støtte Autismeforeningens interessepolitiske arbeid, både lokalt og nasjonalt
- Mulighet til å delta på aktiviteter
- Mulighet til samvær og sosialt fellesskap
- Noen å snakke med
- Rabatterte kurs og seminarer
- Tilgang på informasjonsmaterieill
- Tilgang til faglig rådgivning
- Medlemsbladet «Autisme i dag» fritt tilsendt 4 ganger i året.

På www.autismeforeningen.no finner du informasjon om autismespekteret, rettigheter og om foreningen. Du finner også informasjon om kurs og seminarer, nyheter om autismespekteret, forskning og mye mer. Der finner du også kontaktinformasjon til tillitsvalgte og likepersoner i fylket der du bor.

Autismeforeningen i Norge

Postboks 6726 Etterstad, 0609 Oslo - Besøksadresse: Grenseveien 99, 3. etg. 0609 Oslo
Tlf: 23 05 45 70 - Fax: 23 05 45 51 - Epost: post@autismeforeningen.no - Web: autismeforeningen.no